

minh lúa nước rất sớm. Rồi chiến tranh, người Mông bị các tộc người khác xâm chiếm đất đai và bị truy sát ra khỏi vùng đất của mình. Đi đến đâu, các vùng đất thấp đều đã có chủ. Người Mông đưa nhau lên núi cao. Cũng từ đây mà truyền thống canh tác lúa nước của họ bị lãng quên, phải thích nghi với điều kiện sống trên các vùng núi đá.

Sống trên đá và chết nằm cùng đá, người Mông đã tự tìm cho mình một phương thức canh tác mới. Trên các hốc đá, người Mông đeo từng gùi đất bỏ vào, tra hạt ngô, cấy dây khoai để tạo nguồn lương thực. Trải qua ngàn đời, người Mông đã tự tích lũy cho mình cách thích nghi với môi trường sống trên núi cao. Bằng cuộc mưu sinh để tồn tại, bằng chọn lọc tự nhiên, cứ thế, người Mông đã không chỉ sống mà còn phát triển được nhiều phương thức canh tác khác. Trên các thửa ruộng bậc thang lưng chừng núi, người Mông vẫn tìm được những khe nước rất nhỏ để khai phá phục vụ cho trồng trọt. Có lẽ thế mà người Mông luôn có tính cộng đồng rất cao. Ở họ còn là sự bền bỉ, dẻo dai và sự kiên cường. Chỉ cần một thanh sắt, tranh thủ sau mỗi lần lên nương, mỗi ngày một chút khi về, họ quay cùn khoan. Cứ bền bỉ như thế, họ đã làm ra những khẩu súng kíp. Có lần, Đại tá Trần Mạnh ngồi trò chuyện với Trương bản, ông nhớ mãi câu nói mà có lẽ, nó nói hết được ý chí và tính cách của tộc người này: Nếu như người Mông muốn, sợi lanh có thể buộc được lưng trời.